

Enskede-Årsta-Vantörs Miljö- och klimathandlingsplan 2020 - 2023

Inledning

Enskede-Årsta-Vantörs klimat- och miljöhandlingsplan är ett förvaltningsövergripande dokument, där mål som formulerats inom Stockholms stads miljöprogram 2020-2023 samt Klimathandlingsplan 2020-2023 implementeras i förvaltningens miljöarbete. Planen gäller för perioden 2020-2023 men revideras årligen.

Införlivandet av Agenda 2030 i miljöprogrammet lyfter de sociala dimensionerna i hållbarhetsarbetet och kan bidra till samverkan över gränser i stadens verksamheter.

Planen speglar förvaltningens klimat- och miljöarbete under verksamhetsåret 2020. Planen är anpassad för förvaltningens verksamheter och tar därför bara upp mål och etappmål som berör nämndens verksamheter och där nämnden har ett genomförandeansvar. Kommunfullmäktiges indikatorer och förvaltningens aktiviteter som finns med i verksamhetsplanen 2020 och som är kopplade till det nya miljöprogrammet presenteras under varje mål.

Bakgrund

Stockholms stads miljöprogram gäller för 2020-2023. Programmet är ett stadsövergripande styrdokument och utgångspunkten för handlingsplaner och riktlinjer som detaljerar genomförandet för att nå målen. Det är strukturerat utifrån de högst prioriterade målen för Stockholms miljö på lång sikt, målen är:

- Ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040
- En fossilfri organisation 2030
- Ett klimatanpassat Stockholm
- Ett resurssmart Stockholm
- Ett Stockholm med biologisk mångfald i väl fungerande och sammanhängande ekosystem
- Ett Stockholm med frisk luft och god ljudmiljö

- Ett giftfritt Stockholm

De prioriterade målen omfattar var för sig ett antal etappmål för programperioden 2020-2023.

Miljöpåverkan och rådighet

Inom flera av förvaltningens enheter sker aktiviteter varje dag som har konsekvenser för miljön; transporter, energiförbrukning, upphandling av varor och tjänster, inköp, resursförbrukning och avfallshantering. Inom enheterna finns möjligheter att konkret minska förvaltningens totala miljöpåverkan. Dessutom finns miljöpåverkan som är knutna till mer strategiskt och långsiktigt arbete som rör ställningstaganden och beslut i olika ärenden som förvaltningen handlägger och genomför. Detta kan exempelvis vara aktuellt i remissvar, i dialog och samverkan med andra förvaltningar vid utbyggnads- och exploateringsprojekt i stadsdelsområdet samt i arbetet med investeringar och drift och underhåll av parker och naturområden. Centralt för klimat- och miljöhandlingsplanen är att miljömedvetenhet ska integreras i alla verksamheter. Rådigheten ser emellertid olika ut för förvaltningens skilda verksamheter.

Genomförande och uppföljning

Klimat- och miljöhandlingsplanen ska fungera som ett dokument som förvaltningens alla verksamheter ska arbeta efter och som enheterna kan utgå ifrån när de formulerar åtaganden och arbetssätt. Alla som arbetar inom förvaltningen ska känna till klimat- och miljöhandlingsplanens innehåll och tillämpa den i det dagliga arbetet.

Utfallet för de uppsatta indikatorerna och aktiviteterna redovisas i samband med tertialrapporter och i verksamhetsberättelsen i stadens integrerade system för ledning och styrning (ILS).

Ansvar

Avdelningscheferna är ansvariga för att skapa goda förutsättningar för klimat- och miljöarbetet på enheterna, ta vara på och utveckla personalens kompetens och engagemang i klimat- och miljöfrågor samt driva arbetet framåt. För att förvaltningen ska ha möjlighet att nå stadens ambitiösa miljömål är det av största vikt att engagera medarbetarna i detta arbete. Förvaltningen ska därför under året anordna en tävling för

att tillvarata medarbetarnas idéer och förslag om miljöförbättringar inom stadsdelens verksamheter

Nedan presenteras de sju prioriterade målen med underliggande etappmål.

Ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040

Målbilden är att Stockholms stad och dess invånare har ställt om sin energianvändning till att vara fossilfri till år 2040. Detta innebär att energianvändning för uppvärmning, transporter och el- och gasanvändning i Stockholm inte genererar några nettoutsläpp av växthusgaser samt att staden verkar för att konsumtionens globala klimatpåverkan minskar kraftigt.

Etappmål för programperioden

- Minskade växtgasutsläpp – högst 1,5 ton CO₂e per invånare
- Minskad klimatpåverkan från konsumtionen

Minskade växtgasutsläpp – högst 1,5 ton CO₂e per invånare

Etappmålet innebär att år 2023 ska de totala växthusgasutsläppen i ett växande Stockholm ha minskat till att vara högst 1,5 ton CO₂e per invånare. De växthusgasutsläpp som ingår i beräkningarna är de som orsakas av all energianvändning inom Stockholms stads geografiska gräns. Det innebär utsläppen från vägtransporter, spårtrafik, sjöfart, arbetsmaskiner, starter och landningar vid Bromma flygplats, uppvärmning, tappvarmvatten, kylning samt användning av el och gas. De som inte ingår är de utsläpp som orsakas av stockholmarnas resor utanför kommungränsen samt utsläpp från produktion av varor eller tjänster som tillverkas utanför kommungränsen. Några av de mest betydelsefulla reduktionspotentialerna som beräknats är

- ökad andel förnybara bränslen i lätta och tunga fordon
- ökad andel elfordon
- krav på klimateffektiva transporter vid upphandling

Minskad klimatpåverkan från konsumtionen

Etappmålet innebär att de konsumtionsbaserade klimatutsläppen behöver minska. Staden är en upphandlande myndighet som kan påverka konsumtionens klimatpåverkan genom kravställande i inköpsprocessen. Staden kan i det arbetet gå före och inspirera.

Aktiviteter och indikatorer i verksamhetsplanen 2020 som är kopplade till etappmålen är följande

Aktiviteter
Förvaltningens alla verksamheter ska ha kännedom om stadsdelens respolicy
Demonstrera hur man använder förvaltningens el-cyklar
Förvaltningen ska utvärdera användandet av el-cyklar i förhållande till bilanvändningen i tjänsten
Genom stadsplanering bidra till transporteffektivitet och ett ökat kollektivt resande samt ökat resande med cykel
Förvaltningen ska bara ha miljöfordon och kräva miljöfordon vid upphandling
Personalen ska bara tanka 100 procent miljöbränslen i våra fordon och förvaltningen kräver miljöbränslen vid upphandling

KF-indikator	KFs årsmål	Nämndens årsmål
Klimatpåverkan från upphandlade livsmedel och måltider	1,9 kg CO2 per kg livsmedel	1,9 kg CO2 per kg livsmedel

Andra bra relaterade dokument att känna till och arbeta vidare med inom området är

- Klimathandlingsplan 2020-2023 – För ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040
- Handlingsplan för en Fossilbränslefri organisation 2030.

En fossilfri organisation 2030

Målbilden är att Stockholms stads organisation ska vara fossilfri 2030 inom samma systemgränser som stadens övriga utsläppsmål. Genom att staden går före och ska vara fossilfri redan år 2030 behöver växthusgasutsläppen från energianvändningen i stadens organisation minska i en snabbare takt än motsvarande utsläpp i den geografiska staden.

- Minskade växthusgasutsläpp- högst 105 000 ton CO₂e från stadens verksamheter
- Effektiv energianvändning

Minskade växthusgasutsläpp- högst 105 000 ton CO₂e från stadens verksamheter

Etappmålet innebär att växthusgasutsläppen från stadens verksamheter ska minska med 30 procent under programperioden, för att nå det övergripande målet om en fossilfri organisation. Stadens egen fordonspark består idag av miljöfordon och ett utbyte mot fossilfria fordon sker kontinuerligt inom ramen för stadens egna fordonsupphandlingar. Inom flera av stadens verksamheter testas elcyklar istället för bil vilket också ger hälsoeffekter. Gröna hyresavtal kan vara ett verktyg för att driva miljö- och klimatarbetet framåt och kan testas i mindre skala. Det finns koppling till fossilfrihet men även andra miljöaspekter kan beaktas.

Staden köper varor och tjänster för cirka 35 miljarder kronor per år. Staden har därmed en stor påverkan att minska klimatpåverkan genom att ställa krav i sina upphandlingar på till exempel arbetsmaskiner, egna fordon, el, livsmedel, plastprodukter, vitvaror med mera.

Effektiv energianvändning

Den totala köpta energin i stadens verksamheter bibehålls på samma nivå under programperioden. Etappmålet innebär att staden effektiviserar sin energianvändning med 5 procent relativt den verksamhet som bedrivs. Byggnader som är äldre än tio år ska energieffektiviseras med 10 procent. På så sätt blir energianvändningen mer effektiv i den växande staden. Produktionen av solenergi ska öka med 100 procent. En av de mest betydelsefulla reduktionspotentialerna som beräknats är bl.a. energieffektivisering i det befintliga byggnadsbeståndet

Aktiviteter och indikatorer i verksamhetsplanen 2020 som är kopplade till etappmålen är följande

Aktiviteter

Inventera och planera för energieffektivisering i förvaltningens verksamhetslokaler

Förvaltningen ska anordna en tävling för att tillvarata medarbetarnas idéer och förslag om miljöförbättringar inom stadsdelens verksamheter

Energieffektivisera byggnader vid större renoveringar och ombyggnationer

KF-indikator	KFs årsmål	Nämndens årsmål
Relativ energieffektivisering i stadens verksamheter	2 %	2 %
Totalt köpt energi i stadens verksamheter	1945 GWh	2,24 GWh

Andra bra relaterade dokument att känna till och arbeta vidare med inom området är

- Klimathandlingsplan 2020-2023 – För ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040
- Handlingsplan för en Fossilbränslefri organisation 2030.

Ett klimatanpassat Stockholm

Målbilden är att Stockholm har utvecklats till en stad som är väl förberedd att kunna hantera konsekvenserna av ett förändrat klimat. Stockholm ska ha en hög kapacitet att hantera både direkta och indirekta effekter av exempelvis höga vattennivåer och flöden, skyfall, värmeböljor och långvarig torka. För att klimatanpassa Stockholm krävs att stadens nämnder och bolagsstyrelser samverkar internt så att arbetet samordnas och är effektivt. Det är av vikt att inte bara samverka kring stadsutveckling utan även kring befintlig stadsbebyggelse samt förvaltning och skötsel av vidtagna åtgärder.

Etappmål för programperioden

- Stärk förmåga att hantera effekter av skyfall
- Stärkt förmåga att hantera effekterna av värmebölja

Stärk förmåga att hantera effekter av skyfall

Etappmålet innebär att förmågan att förebygga störningar såväl i befintlig stadsmiljö som vid stadsutveckling behöver byggas upp under programperioden

Stärkt förmåga att hantera effekterna av värmebölja

Etappmålet innebär att åtgärder riktas mot att göra Stockholm mer förberett att hantera höga temperaturer vid värmebölja, så att risken för negativ påverkan på människors liv och hälsa minskar

Aktiviteter i verksamhetsplanen 2020 som är kopplade till etappmålen är följande

Aktiviteter
Kartlägga hur vi ska klara de framtida utmaningarna vad gäller skyfall
Säkerställ hållbar dagvattenhantering genom exempelvis gröna tak och genomsläpplig beläggning samt växtbäddar och skelettjordar med träd i stadsmiljön
Utöka stadsmiljön med mer grönska, vatten och vegetation som skuggar

Andra bra relaterade dokument att känna till och arbeta vidare med inom området är,

- Översiktsplan för Stockholms stad
- Dagvattenstrategi - Stockholms väg till en hållbar dagvattenhantering
- Grönare Stockholm - Riktlinjer för planering, genomförande och förvaltning av stadens parker och naturområden
-

Ett resurssmart Stockholm

Målbilden är att Stockholms stad har utvecklats till en stad där resurser används effektivt och i enlighet med EU:s avfallshierarki.

Etappmål för programperioden

- Minskad resursanvändning och klokare konsumtion
- Ökad recirkulation av materiella resurser inom staden

Minskad resursanvändning och klokare konsumtion

Etappmålet innebär minskad användning av resurser och klokare val av produkter och tjänster. Under programperioden ska återbruket i Stockholm öka väsentligt och inom stadens verksamheter mångdubblas. Såväl dricksvattenförbrukningen som matsvinnet ska minska inom stadens verksamheter till 2023.

Minskad resursanvändning och klokare konsumtion avseende produktval är grunden till en cirkulär ekonomi och en god resurshushållning. För att minska resursanvändningen krävs omprioriteringar. Klokare val handlar om att välja produkter som kan recirkuleras, att de inte innehåller skadliga ämnen eller är svåra att återvinna.

Ökad recirkulation av materiella resurser inom staden

Etappmålet innebär ökad materialåtervinning framför förbränning och omvandling till fjärrvärme för de material där det är möjligt. För matavfallet finns ett nationellt etappmål till 2020 som innebär att minst 50 procent av matavfallet från hushåll, storkök, butiker och restauranger sorteras ut och behandlas biologiskt så att växtnäring tas tillvara. Stockholms stad har en högre ambitionsnivå med målsättningen att insamlingsgraden ska vara 60 procent år 2020 och öka till 70 procent år 2021.

Aktiviteter och indikatorer i verksamhetsplanen 2020 som är kopplade till etappmålen är följande

Aktiviteter
Alla förskolor ska under 2020 mäta matsvinnet två gånger per termin. Mätningen sker under en tvåveckorsperiod.
Sortera ut matavfall inom äldreomsorgen, LSS-verksamhet och socialpsykiatri samt fritidsgårdar och parklekar
Öka möjligheterna för stadsdelens verksamheter och invånare att sortera ut matavfall samt övriga avfallsfraktioner
Vid behov av inköp eller avyttringar av möbler och inventarier ska Stocket (Stockholms stads delningstjänst för inventarier och möbler) alltid kontaktas
Minimera onödig materialåtgång genom väl planerade upphandlingar i stadens verksamheter
Förvaltningen ska säkerställa att Stockholms stads miljö- och klimatkrav finns med i upphandlingar som genomförs
Arbeta för ett resurseffektivt återbruk av grus som används för sandning av gator och cykelvägar under vinterhalvåret

KF-indikator	KFs årsmål	Nämndens årsmål
Andel hämtställen med matavfallsinsamling av hämtställen med möjlighet till matavfallsinsamling	70 %	70 %
Återbruk inom stadens egen verksamhet (Stocket)	5000 st	310 st
Andel koldioxidekvivalenter		0,5 kg CO2e

(kg CO ₂ e) på den gemensamma lunchmatsedeln i förskolan.		
---	--	--

Andra bra relaterade dokument att känna till och arbeta vidare med inom området är,

- Översiktsplan för Stockholms stad
- Avfallsplan för Stockholm 2017-2020
- Klimathandlingsplan 2020-2023 – För ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040
- Handlingsplan för minskad spridning av mikroplast
- Program för avfallshantering i det offentliga rummet
- Handlingsplan för ökad matavfallsinsamling i Stockholms stad för biologisk behandling

Slamstrategi för Stockholm Vatten och Avfall AB

Ett Stockholm med biologisk mångfald i väl fungerande och sammanhängande ekosystem

Målbilden innebär att den biologiska mångfalden i Stockholm är hög och motståndskraftig mot förändringar samt att den bidrar med många olika ekosystemtjänster. Tillkommande bebyggelse bidrar till att stärka ekosystemtjänster och öka den biologiska mångfalden.

Etappmål för programperioden

- Upprätthålla funktioner och samband för biologisk mångfald i stadens blå och gröna infrastruktur
- Ökat genomförandet av förstärkningsåtgärder, ekologisk kompensation och naturvårdsskötsel
- Ökad andel livsmedel och varor i stadens inköp som gynnar biologisk mångfald

Upprätthålla funktioner och samband för biologisk mångfald i stadens blå och gröna infrastruktur

Etappmålet innebär att åtgärder vidtas för att upprätthålla den biologiska mångfalden i staden och att staden kan växa samtidigt som livsmiljöer för växter och djur inte fragmenteras eller förorenas.

Ökat genomförandet av förstärkningsåtgärder, ekologisk kompensation och naturvårdsskötsel

Etappmålet innebär att staden ska stärka förmågan att genomföra åtgärder som gynnar den biologiska mångfalden.

Ökad andel livsmedel och varor i stadens inköp som gynnar biologisk mångfald

Etappmålet innebär att staden vid upphandling och inköp i ökad utsträckning konsumerar varor med miljömärkning och utifrån ambitionen att maten ska vara god, näringsriktig, hållbar, integrerad, trivsamt och säker i enlighet med stadens Strategi för god, hälsosam och klimatsmart mat. Under programperioden ska andelen ekologiska livsmedel av inköpta måltider och livsmedel till stadens verksamheter öka från hälften till drygt två tredjedelar.

Aktiviteter och indikatorer i verksamhetsplanen 2020 som är kopplade till etappmålen är följande

Aktiviteter

Verksamheter som köper livsmedel och måltider förhåller sig till Strategi för god, hälsosam och klimatsmart mat

Arbeta efter strategin för biologisk mångfald samt implementera handlingsplanen för biologisk mångfald

Undersöka vilka gröna värden som kommer att påverkas av pågående och planerad exploatering och vad stadsdelen kan göra för att säkra dessa

Identifiera befintliga anläggningar, exempelvis groddammar, och säkerställ så deras funktioner inte går förlorade

Förvaltningen ska genomföra åtgärder för att stärka den biologiska mångfalden (t.ex. omklassa fler ytor för blomsterängar, låta fallna träd ligga kvar)

Följa upp beslutad grönkompensation och säkerställa att de genomförs och utvärderas

Utveckla dike och småvatten för att optimera ekologiska värden kopplade till dessa

Definiera stadsdelens viktiga grönområden och ekologiska funktioner samt värna dessa genom att anpassa driften av parker och naturområden för att förstärka dessa värden

Enskede-Årsta-Vantörs
stadsdelsförvaltning
Lokal och stadsmiljöenheten

Slakthusplan 4
Box 81
121 22 Johanneshov
Växel 08-508 14 000
Fax 08-508 14 444
eav@stockholm.se
stockholm.se

KF-indikator

KFs årsmål

Nämndens årsmål

Andel inköpta ekologiska måltider och livsmedel i staden i kronor av totala värdet av inköpta måltider och livsmedel	55 %	55 %
--	------	------

Andra bra relaterade dokument att känna till och arbeta vidare med inom området är,

- Grönare Stockholm- Riktlinjer för planering, genomförande och förvaltning av stadens parker och naturområden
- Översiktsplan för Stockholms stad
- Stockholms stads handlingsplan för god vattenstatus
- Dagvattenstrategi - Stockholms väg till en hållbar dagvattenhantering
- Stockholms stads kemikalieplan
- Handlingsplan för minskad spridning av mikroplast
- Strategi för god, hälsosam och klimatsmart mat

Ett Stockholm med frisk luft och god ljudmiljö

Målbilden är att Stockholm har utvecklats till en stad där dess invånare inte utsätts för skadlig exponering av buller eller luftföroreningar.

Nämnden har inget specifikt utpekat ansvar att genomföra aktiviteter som bidrar till att nå etappmålen under det prioriterade målet i miljöprogrammet. Men en aktivitet i verksamhetsplanen kan ändå kopplas till etappmålet - Minskad exponering av kvävedioxid och partiklar för stadens medborgare.

Aktivitet i verksamhetsplanen 2020 som är kopplade till etappmålet är följande:

Aktivitet

Förvaltningens alla verksamheter ska ha kännedom om stadsdelens rese-policy

Enskede-Årsta-Vantörs
stadsdelsförvaltning
Lokal och stadsmiljöenheten

Slakthusplan 4
Box 81
121 22 Johanneshov
Växel 08-508 14 000
Fax 08-508 14 444
eav@stockholm.se
stockholm.se

Ett giftfritt Stockholm

Målbilden är i enlighet med det nationella miljökvalitetsmålet Giftfri miljö, att förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället inte ska hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden.

Etappmål för programperioden

- Minskade nivåer av skadliga ämnen i varor och kemiska produkter

Minskade nivåer av skadliga ämnen i varor och kemiska produkter

Staden ska driva utvecklingen mot en minskad användning av skadliga kemikalier, genom att följa den egna organisationens relaterade handlingsplaner

Aktiviteter och indikatorer i verksamhetsplanen 2020 som är kopplade till etappmålet är följande:

Aktiviteter
Vid anläggning av lekmiljöer på förskolor och andra utemiljöer ska det utredas om alternativ till konstgräs kan användas
Alla verksamheter arbetar för att användningen av plast fasas ut så långt som möjligt
Kravställa event i stadsdelen i syfte att minska nedskräpning
Säkerställa att entreprenörerna använder 100 % biologisk nedbrytbar trimmertråd
Utreda användandet av plastgranulat i stadsdelens storköksmaskiner
Ersätta produkter med oönskat innehåll med bättre alternativ genom inköp och upphandling
Fortsätta arbetet med kemikaliesmarta förskolor och verka för en giftfri miljö i förskolan

KF-indikator	KFs årsmål	Nämndens årsmål
Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	100 %	100 %

Enskede-Årsta-Vantörs
stadsdelsförvaltning
Lokal och stadsmiljöenheten

Slakthusplan 4
Box 81
121 22 Johanneshov
Växel 08-508 14 000
Fax 08-508 14 444
eav@stockholm.se
stockholm.se

Andra bra relaterade dokument att känna till och arbeta vidare med inom området är,

- Stockholms stads kemikalieplan 2020-2023
- Handlingsplan för minskad spridning av mikroplast